

Özlenen Gencin Örnek Ahlakı ¹

1. Konunun Planı

- A. Özlenen/İstenen Genç Kimdir?
- B. Örnek Ahlak Nedir, Bu Konuda “Model” Kimdir?
- C. Gençliğin ve Ömrün Kıymeti
- D. Örnek Ahlak Sahibi Bir Genç Olma ve Bunun Önemi
- E. Trafik Haftası – 07-13 Mayıs 2022

2. Konunun Açılımı ve İşlenişi

Konuya giriş sadedinde evvela özlemi duyulan gençliğin ve örnek ahlakının toplumumuz ve insanlık için önemi ele alınır. Daha sonra gençlerde bulunması istenen örneklik ve güzel ahlaktan bahsedilir. Akabinde de ahlak açısından örnek olabilecek şahsiyetlerden (peygamberler ve salih insanlardan) söz edilir. Bu sırada gençliğin ve ömrün kıymeti anlatılır ve bunların değerinin bilinmesi gerektiği vurgulanır. Son olarak da örnek ahlak sahibi olabilmenin yolları ve bu konuda ortaya çıkabilecek sorunların çözümleri hakkında tavsiyelerde bulunularak konu toparlanır.

3. Konunun Özet Sunumu

Dünyanın özlemine duyduğu yeni nesil; güzel bir ahlak sahibi olmalı ve kendine de insanlığa da zarar verecek hallerden uzak durmalı, ahiretine ciddi şekilde çalışan örnek birer insan olma yolunda ilerlemelidir. Kurtuluş (felah) için farzları yerine getirmek; malayani, faydasız, boş şeylerden uzak durmak; iffetli olmak, sözünde ve özünde doğru olmak; Allah rızasını hedef edinmek gerekir. Bu da erken yaşlarda nefsinin arzu ve isteklerine dizgin vurabilmiş örnek şahsiyetlerin model olarak alınmasıyla mümkün olacaktır. Özlenen genç, Allah'ın övgüyle bahsettiği Ashâb-ı Kehf, putları kıran İbrahim (a.s), günahattan kendini muhafaza için fedakarlığı ile tanınmış Yusuf (a.s) veya Lokman (a.s)'ın tavsiyelerde bulunduğu “oğulcuğu” gibi olmalı. Onlar hepimizin örnek alabileceği bir ahlaka sahiptirler. Fedakâr, cesur, kötülüklerden arınmak için gayretli ve samimi birer gençtir onlar.

Ömür bir sermaye gibidir; elden çabucak gideceği, zayi edilmemesi gereken bir kıymet olduğu unutulmamalıdır. Yazın kışa döndüğü, gündüzün geceye yerini verdiği gibi gençlik de elbette bir gün yaşlılığa ve nihayetinde de ölüme yer verecek, gidecektir. Herkesin kendi fırsatları ve şartları açısından imtihana tabi olduğu şu ömür, örnek birer şahsiyet olan salih kulların ve peygamberlerin model olarak alınmasıyla değer kazanır. Kişi gençliğinin ve ömrünün kıymetini bilmeli, onları en güzel bir şekilde yani Allah rızasına uygun olarak değerlendirmelidir. Güzel ahlak sahibi olmak, insanın hem bu dünyada hem de ahirette yüzü ak kurtulmuşlardan olabilmesi yolunda ihmal edilmemesi gereken çok önemli bir hedeftir. Güzel ahlak ise doğruluk, nezaket, lüzumsuz işleri terk, muttaki olmak, Allah rızasını gözetmek ve Resulünü kendine rol model edinmek gibi övülen özelliklere sahip olma yolunda gayretli olmayla ve yüce bir ideal sahibi olma ile elde edilir. Bu minvaldeki gayret; ferdin kendini de bulunduğu toplumu da uzun vadede güzel sonuçlara götüreceği için, sabırlı olunmalı ve fedakarlıkla hareket edilmelidir. Günahlara bulanmamak için sabır ve günah işlenen ortamlarda bulunmama adına fedakârlık, kişiyi kurtuluşa götürecektir en önemli güzel ahlak unsurlarındandır. Bu konuda gençlerimiz gayretli olmalı ve tevbe istiğfar ile “vaz geçmeme” yolunda “istikamette” olmalıdırlar.

¹ Bu vaaz projesi, Aziziye İlçe Vaizi Sefa Durmuş tarafından hazırlanmıştır.

Diğer yandan, gençlerimizi anlamak ve onları geleceğe hazırlama konusunda Peygamberimiz (s.a.s) bizler için eşsiz bir misaldir. O; gençlere güvenmiş, sorumluluk vermiş, fikirlerini dinlemiş, hatalarını incitmeden düzeltmiştir. Peygamberimizin Hz. Ali'yi kendi yatağında bırakıp Hz. Esmâ'nın taşıdığı azıkla hicret yoluna çıkması, Musab'ı (r.a) Medine'ye muallim, Hz. Muaz'ı Yemen'e kadı/yönetici olarak göndermesi, Hz. Usame'yi de orduya kumandan tayin etmesi; onlara (ra) birer genç olarak sorumluluklar vermesine örnektir.

4. Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Ayetler

• لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾

İçinizden Allah'ın lütfuna ve âhîret gününe umut bağlayanlar, Allah'ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki, Resûlullah' ta güzel bir örneklik vardır.²

• قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءُؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَّةً إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٤٤﴾

İbrahim'de ve ona uyanlarda size güzel bir örneklik vardır; onlar kavimlerine şöyle demişlerdi: Bilin ki bizim sizinle ve Allah'ı bırakıp da taptıklarınızla bir ilişimiz yoktur. Sizi (ve değerlerinizi) reddediyoruz. Sizinle bizim aramızda, siz bir tek Allah'a iman edinceye kadar sürüp gidecek bir düşmanlık ve nefret açıkça ortaya çıkmıştır. Ancak İbrahim'in, babasına “Hiç şüphelen olmasın bağışlanman için dua edeceğim, ama Allah'tan sana geleceklere karşı yapabileceğim bir şey de yoktur” demesi başka. Rabbimiz! Sadece sana dayanıp güvendik, sana yöneldik; dönüş de ancak sanadır.³

• وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤٤﴾

Sen elbette üstün bir ahlâka sahibsin.⁴

➤ Konu İşlenirken başvurulacak diğer ayetler:

Asr Suresi; Kehf Suresi (Ashâb-ı Kehf kıyası); Yusuf Suresi, Lokman Suresi; Maide Suresi 5/87; Mü'minûn Suresi 23/1-10; İsrâ Suresi 17/32-33; Nur Suresi 31/29-30; Kıyamet Suresi 75/36; Zariyat Suresi 51/56; Mülk Suresi 67/3; Ankebut Suresi 29/64; Mutaffifin Suresi 83/14; Tahrim Suresi 66/8; Nisa Suresi 4/17.

² Ahzâb Suresi – 21

³ Mümtehhine Suresi – 4

⁴ Kalem Suresi – 4

5. Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Hadisler

- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): “نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ.”

İbn Abbâs'ın (ra) naklettiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “İki nimet vardır ki insanların çoğu (onları değerlendirme hususunda) aldanmıştır: Sağlık ve boş zaman.”⁵

- وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَعْجَبُ مِنَ الشَّابِّ لَيْسَتْ لَهُ صَبَوَةٌ

Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz ki Allah, hevasına tabi olmayan, haktan sapmayan genci sever”⁶

- عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: “الْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ.”

Şeddâd b. Evs'ten rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “Akıllı kişi, nefesine hâkim olan ve ölüm sonrası için çalışandır. Zavallı (ahmak) kişi ise nefsinin arzu ve isteklerine uyan (ve buna rağmen hâlâ) Allah'tan (iyilik) temenni edendir.”⁷

- سَبَعَةٌ يُظِلُّهُمْ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ظِلِّهِ، يَوْمٌ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: إِمَامٌ عَادِلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ فِي خَلَاءٍ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ، وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسْجِدِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَبَا فِي اللَّهِ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالَ إِلَى نَفْسِهَا، قَالَ: إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا صَنَعَتْ يَمِينُهُ.

Ebû Hüreyre (r.a.) den rivayet ettiklerine göre Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: Yedi sınıf insan vardır ki, Allah Teâlâ onları hiçbir gölgenin bulunmadığı (Kıyamet) gününde Arş'ın gölgesinde gölgelendirir. Adaletli yönetici, Allah'a ibadetle büyüyen genç, تنها yerde Allah'ı anarak gözleri yaşla dolup taşan kimse, kalbi camilere bağlı kimse, Allah için birbirini seven, bu uğurda bir araya gelip bu sevgi ile ayrılan iki kimse, mevki sahibi olan güzel bir kadın tarafından birlikte olmaya çağırıldığı halde, "Ben Allah'tan korkarım" cevabı ile karşılık veren kimse, sağ elinin verdiği sadakayı sol eli duymayacak şekilde gizli sadaka veren kimse.⁸

⁵ Buhârî, Rikâk, 1

⁶ Ahmed b. Hanbel, IV, 151.

⁷ Tirmizî, Sifatü'l-kıyâme, 25; İbn Mâce, Zühd, 31

⁸ Buhârî, Ezan, 36-, Zekat,16-, Ri-kak, 24; Müslim, Zekat, 30; Tirmizi, Zühd, 53.

- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): "مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ."

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Mâlâyânîyi (faydasız söz ve lüzumsuz işleri) terk etmesi, kişinin iyi Müslüman oluşundandır."⁹

6. Trafik Haftası – 07-13 Mayıs 2022

Değerli Müslümanlar!

Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından her yıl Mayıs ayının ilk Cumartesi günü "Karayolu Trafik Güvenliği Günü", bu hafta ise "Karayolu Trafik Haftası" olarak değerlendirilmektedir.

İslam, insanın can ve mal gibi değerlerini dokunulmaz kabul etmiş, hukuk ile de koruma altına almıştır. Bu değerlere zarar verenlere ise cezai müeyyideler öngörmüştür. Trafik kurallarına uymamak can, mal gibi değerlerin zarar görmesine sebep olmaktadır.

Canı, malı, aklı ve nesli korumak, İslâm Dini'nin temel gayesi ve dokunulmaz kabul etmiş, hukuk ile de koruma altına aldığı içindir ki, Trafik, dinimizin ana düsturları ile yakından alakalı bir mevzudur.

Yüzde 90 oranında insan faktörünün sebep olduğu ölümlü ve yaralanmalı trafik kazalarının ve trafikteki aksamaların can, mal ve iş gücü kaybına sebep olduğu, ayrıca sinirleri tahrip ederek ahlâkî ve fizikî yapımızı olumsuz yönde etkilediği bir gerçektir.

İslâm, temel düsturları ile bu gibi maddî ve manevî zararları doğurucu davranışları şiddetle yasaklamıştır.

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾

Allah yolunda harcama yapın; kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. İyilik edin, kuşkusuz Allah iyilik edenleri sever.¹⁰ buyurarak canımızı korumamızı,

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٢٢﴾

Haklı bir sebep olmadıkça Allah'ın dokunulmaz kıldığı cana kıymayın. Bir kimse haksızlıkla öldürülürse velisine yetki verdik; ancak o da öldürme hususunda sınırı aşmasın; çünkü o, yeterince yardıma mazhar olmuştur.¹¹ buyurarak da başkalarının hayatını öz canımız kadar aziz tanımamızı emretmiştir.

⁹ Tirmizî, Zühd, 11; Muvatta", Hüsnü'l-hulk, 1

¹⁰ Bakara Suresi – 195

¹¹ İsrâ Suresi – 33

Müslüman, içinde yaşadığı topluma asla kayıtsız kalmaz. Bu onun iyi bir Müslüman oluşu ve güzel ahlâklı oluşuyla ilgili bir husustur. Güzel ahlâksa, insanlara karşı güler yüzlü olmak, iyiliği yaymak ve kötülöklere engel olmak anlamına gelir. Bu nedenle Müslüman, insanlara, hatta bütün mahlûkata zarar veren her şeyi ortadan kaldıracak; insanlığın yararına olanları inşa etmek, yaşatmak ve yaygınlaştırmak için elinden gelen her şeyi yapacaktır. Bunları sadaka bilinciyle yerine getirecektir.

Peygamberimizin imandan bir bölüm olarak sunduğu ve yapılmasını bir sadaka; bir hayır olarak vafsettiği *“iki kişinin arasında adaletle hükmetmek, hayvanına binmek isteyen yahut eşyasını hayvana yüklemek isteyen bir kimseye yardım etmek, güzel söz bir sadakadır. Namaza giderken atılan her bir adım sadakadır,*

وَأُتِمِّطُ الْأَدَىٰ عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ

“yoldan geçişe engel olan bir taşı kaldırmak sadakadır.”¹² sözü, özü itibariyle trafik kaidelerine uyma olarak değerdendirebiliriz. Zira amaç zarar vermemek ve verilebilecek zararı gidermektir. Kısacası kişinin kendisine, insanlığa ve Rabbine karşı sadakatini gösteren her türlü davranış sadakadır.

Muhterem Müminler

Kişinin diğder insanlarla ortak kullandığı alanlar vardır. Bu ortak kullanım alanlardan birisi de yollardır ki kullanımında ve menfaatinde bütün insanlar müşterektir.

Bu bağlamda yayaların, sürücülerin hatta yol kenarındaki mekan sahiplerinin birbirine karşı sorumlulukları vardır. Buna göre kırmızı ışıktaki geçmek, geçme hakkı olan yeşil ışıktaki insanın hakkını gasp etmektir. Aynı şekilde yayaların, araçların yolundan gitmesi sürücülerin hakkını gasp etmektir. Ya da mekan sahiplerinin kaldırıma eşyasını koyarak yolu kapatması yayaların hakkını gasp etmektir. Bu ihlallerin İslam hukukundaki yeri kul hakkıdır. Kul hakkı ki, kul kulu affetmedikçe Allah'ın affetmediği büyük bir haktır.¹³

7. Yararlanılabilecek Bazı Kaynaklar

- DİA “Ahlâk” Maddesi
- Hadislerle İslam, “Güzel Ahlâk: İslâm’ın Özü” – Cilt 3 Sayfa 11
- Hadislerle İslam, “Hz. Peygamber’in Çocuklarla ve Gençlerle Münasebeti Çocuklara: Sevgi, Şefkat ve İltifat Gençlere: Onur, Güven ve Cesaret – Cilt 6 Sayfa 387
- Prof. Dr. Soner Gündüzöz, **Gençlerle Hayata Dair**, Ankara: DİB Yayınları.
E-Kitap: https://yayin.diyanet.gov.tr/File/Download?path=2356_1.pdf&id=2356
- Komisyon, **Cami ve Gençlik**, Ankara: DİB Yayınları.
E-Kitap: https://yayin.diyanet.gov.tr/File/Download?path=cami_ve_genclik.pdf&id=472
- Prof. Dr. Ali Erbaş, **Peygamberimiz ve Gençlik**, Ankara: DİB Yayınları.
E-Kitap: https://yayin.diyanet.gov.tr/File/Download?path=361_1.pdf&id=361
- Mehmet Erdoğan, **Gençlerle Söyleşi**, Ankara: DİB Yayınları.
E-Kitap: https://yayin.diyanet.gov.tr/File/Download?path=358_1.pdf&id=3587
- Dr. Fatma Bayraktar Karahan, **Ailemde Bir Genç Var**, Ankara: DİB Yayınları.
E-Kitap: https://yayin.diyanet.gov.tr/File/Download?path=ailemde_bir_genc_var.pdf&id=357

¹² Müslim, Zekât, 56.

¹³ <http://www.trafik.gov.tr>

